

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาความรับผิดชอบทางละเมิดอันเกิดจากโรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง กับกฎหมายต่างประเทศ ผู้เขียนสรุปผลที่ได้จากการศึกษาและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 บทสรุป

จากวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการก่อสร้างอาคาร บ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ วิธีการ ขั้นตอน และเทคโนโลยี ที่มีความ สลับซับซ้อนมากขึ้น หรือแม้กระทั่งวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ก็แตกต่างไปจากเดิม แม้จะมี พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง รวมทั้งเทศบัญญัติต่างๆ เป็นมาตรการที่มีผลบังคับใช้มาโดยตลอด แต่ความเสี่ยงของโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ก็ยังคงมีอยู่และพร้อมที่จะเกิดเหตุการณ์อันจะ นำมาซึ่งความเสียหายต่างๆ ได้ตลอดเวลา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ล้วนเป็นการควบคุมดูแล และ ตรวจสอบความปลอดภัยของอาคารบางประเภทหรือบางพื้นที่ที่เข้าหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมาย กำหนดเท่านั้น ความรับผิดชอบในการก่อสร้างของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดจึงมีความสำคัญ รวมทั้งต้องอาศัยจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น กฎหมายที่จะเข้ามา เสียช่วยผู้เสียหาย มีเพียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด ที่ให้ผู้เสียหายฟ้องเรียกค่า สินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิด หรือนุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบได้โดยตรง ซึ่งความเสียหายอันเกิด จากโรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอื่นได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 434¹ โดยเฉพาะแล้ว ซึ่งบัญญัติให้ ผู้เสียหายสามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ครองหรือเจ้าของแล้วแต่กรณี โดยไม่ต้อง พิสูจน์ถึงความผิด โดยบทกฎหมายต่างประเทศตามตัวอย่างของกรมร่างกฎหมายได้เทียบเคียงมาจาก ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น (มาตรา 717) และประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (มาตรา 836, 838) ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (มาตรา 1386) ประมวลกฎหมายลักษณะหนี้สวิส (มาตรา 58)

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร หนังสือ บทความ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบ กฎหมายต่างประเทศพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 434 มีข้อจำกัด และไม่

---

¹ ต่อไปหากมีการระบุแต่เพียงเลขมาตราใด ให้หมายถึงเลขมาตราตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ครอบคลุมถึงปัญหาบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบ ปัญหาเหตุที่ต้องรับผิดชอบ และปัญหาช่วงเวลาในการรับผิดชอบ ดังนี้

ปัญหาบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบ จากการศึกษบทบัญญัติมาตรา 434 พบว่า บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบทางละเมิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจาก โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นตามมาตรา 434 นั้น กฎหมายได้กำหนดให้ ผู้ครอง ต้องรับผิดชอบเป็นลำดับแรก แต่ถ้าหากผู้ครองพิสูจน์ได้ว่าตน ได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแล้ว เจ้าของโรงเรือนต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น จากการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ครองและเจ้าของดังกล่าว ส่งผลถึงทฤษฎีความรับผิดชอบทางละเมิดของมาตรานี้ให้มีความแตกต่างจากคดีละเมิดธรรมดาที่ผู้เสียหายจะต้องมีภาระการพิสูจน์กรณีความรับผิดชอบของผู้ครอง จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีข้อสันนิษฐานความผิด (Presumption of fault) และกรณีความรับผิดชอบของเจ้าของทรัพย์ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้มีเพียงคนเดียวเท่านั้น

การที่บทบัญญัติมาตรา 434 กำหนดตัวบุคคลให้ต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงความผิด ย่อมเป็นผลดีแก่ผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยา แต่ได้บัญญัติบุคคลที่ต้องรับผิดชอบไว้เพียงผู้ครองหรือเจ้าของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งนอกจากผู้ครองหรือเจ้าของที่ต้องรับผิดชอบแล้ว ในส่วนของการก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องนั้น บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องที่มีความสำคัญ และควรที่จะต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย ได้แก่ ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง ผู้จำหน่าย ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากความชำรุดบกพร่องได้ดีที่สุด ทั้งเป็นบุคคลผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการก่อสร้างทั้งสิ้นตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น คือการออกแบบ จนสิ้นสุดกระบวนการก่อสร้าง คือการจัดจำหน่าย ซึ่งในแต่ละขั้นตอนย่อมมีสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อความมั่นคง ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ของอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งหากผู้เสียหายต้องการจะฟ้องร้องผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง และผู้จำหน่าย ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะชดเชยค่าสินไหมทดแทน ได้ดีกว่า รวมกันมาในคดีเดียวกัน ผู้เสียหายก็ไม่อาจฟ้องร้องบุคคลดังกล่าวให้รับผิดชอบตามมาตรานี้ได้โดยตรง อีกทั้งผู้เสียหายก็ไม่มีนิติสัมพันธ์กับบุคคลดังกล่าว จึงไม่อาจไปเรียกร้องบนฐานของสัญญาได้ แต่จะต้องฟ้องร้องให้รับผิดชอบโดยละเมิดตาม มาตรา 420 เท่านั้น ย่อมส่งผลถึงภาระการพิสูจน์ ซึ่งเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลดังกล่าวจงใจหรือประมาทเลินเล่อ เพราะความเสียหายอันเกิดจากการก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่อง ย่อมอยู่ในความรู้เห็นของบุคคลที่อยู่

ในกระบวนการก่อสร้างแต่เพียงฝ่ายเดียว

ปัญหาเหตุที่ต้องรับผิดชอบจากการศึกษบทบัญญัติมาตรา 434 พบว่า ได้ระบุถึงเหตุที่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายเหตุเพราะ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่อง หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ ไม่ใช้เกิดเพราะความจงใจของบุคคลใดที่จะใช้โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง

นั้นเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดความเสียหาย แต่เกิดจากตัวโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั่นเองที่เกิดการชำรุดบกร่อง มีการก่อสร้างที่ไม่มั่นคงเพียงพอแก่การที่จะใช้สถานที่นั้นตามความประสงค์ที่จะใช้ นอกจากนี้การดัดแปลงโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง และเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างพังทลายลง หรือส่วนควบหักพังลงมา ซึ่งการดัดแปลงเช่นนี้ย่อมทำให้โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นมีการเปลี่ยนแปลงแบบ รูปทรง สัดส่วน น้ำหนัก เนื้อที่ ของ โครงสร้างของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นซึ่งได้ก่อสร้างไว้แล้วให้ผิดไปจากเดิม และหากผู้ทำการดัดแปลงดังกล่าวไม่ใช้ความระมัดระวังในการคำนวณ ออกแบบ หรือควบคุมงานให้เป็นไปตามขั้นตอน วิธีการ หลักเกณฑ์ที่ถูกต้องแล้ว ย่อมส่งผลให้โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นเกิดความชำรุดบกร่องได้ ซึ่งการต่อเติม ดัดแปลงนั้นจำเป็นต้องมีวิศวกรที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์มากกว่าปกติ เนื่องจากงานต่อเติม ดัดแปลงนั้นถือเป็นงานเฉพาะทางที่มีความยากในการดำเนินงานมากกว่างานออกแบบและงานก่อสร้างอาคารใหม่ทั่วไป

ปัญหาช่วงเวลาในการรับผิดชอบจากการศึกษาบทบัญญัติมาตรา 434 พบว่า ได้บัญญัติให้ผู้ต้องรับผิดชอบรับผิดชอบในความเสียหายเพราะเหตุที่โรงเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกร่อง หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอเท่านั้น ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นนี้ ต้องเป็นโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่สร้างเสร็จแล้ว และโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างหรือส่วนควบหักพังลงมา แต่ถ้าเกิดความเสียหายที่อยู่ในระหว่างก่อสร้างต้องใช้มาตรา 428 หรือมาตรา 420 มาปรับแก้คดี แต่ทั้งสองมาตราดังกล่าวผู้ได้รับความเสียหายต้องมีภาระการพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดจากการจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของผู้กระทำละเมิด จึงเป็นการยากที่จะพิสูจน์ให้ได้ว่าความดังกล่าว ซึ่งกว่าจะทราบถึงการก่อสร้างที่ชำรุดบกร่อง อาจจะต้องให้มีผู้ที่ได้รับความเดือนร้อนในการก่อสร้างนั้นไปร้องเรียน หรือมีความเสียหายเกิดขึ้นก่อนที่จะสร้างเสร็จจนทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินได้ อีกทั้งอันตรายที่เกิดจากอาคาร โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างพังทลายลงในขณะทำการก่อสร้าง ก็ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลอื่นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าอาคาร โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่ก่อสร้างเสร็จแล้ว และบุคคลที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงในอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการพังทลายของอาคาร ในระหว่างการก่อสร้างได้เลย คือบุคคลที่ทำงานอยู่ในสถานที่ก่อสร้างดังกล่าวนั่นเอง กฎหมายจึงควรให้การช่วยเหลือ และเยียวยาผู้ได้รับความเสียหาย โดยไม่ต้องมีภาระในการพิสูจน์

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ผู้เขียนเห็นว่าควรบัญญัติให้ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง และผู้จำหน่าย มีความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายโดยตรง โดยร่วมกันรับผิดชอบกับผู้ครอง หรือเจ้าของแล้วแต่กรณี ซึ่งการฟ้อง

บุคคลดังกล่าวผู้เสียหายไม่ต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของบุคคลนั้น และควรกำหนดให้อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability) เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงในการก่อสร้างทั้งหมด อีกทั้งเป็นการทำให้บุคคลดังกล่าวใช้ความระมัดระวังในการทำงานมากขึ้น โดยเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และวัสดุในการก่อสร้างที่ได้มาตรฐาน เพื่อให้โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างเกิดความมั่นคงแข็งแรง และปลอดภัย และยังทำให้ผู้เสียหายมีโอกาสที่จะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนย่อมมีมากขึ้นด้วย โดยให้บัญญัติไว้ในมาตรา 434 เพื่อไม่ให้ผู้เสียหายเกิดความสับสนในการเลือกใช้กฎหมาย โดยเพิ่มเติมเข้าไปในวรรคสองของบทบัญญัติมาตรา 434 เพื่อให้เกิดความครอบคลุมต่อบุคคลที่ต้องรับผิด ดังนี้

“บุคคลใดเป็นผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง หรือผู้จำหน่ายทรัพย์สินตามวรรคแรก จะต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นในทำนองเดียวกับผู้ครองหรือผู้เป็นเจ้าของตามวรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการอันพึงกระทำการเช่นนั้นแล้ว”

5.2.2 ผู้เขียนเห็นว่าควรให้มีการบัญญัติในมาตรา 434 ให้รวมถึงการตัดแปลงด้วยเพื่อให้มีความครอบคลุม และชัดเจน โดยบัญญัติเพิ่มเติมการตัดแปลงไว้ในมาตรา 434 วรรคแรกจาก “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี...” เป็น “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ก่อสร้าง ตัดแปลงไว้ชำรุดบกพร่อง หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ...”

5.2.3 ผู้เขียนเห็นว่าควรให้มีการบัญญัติในมาตรา 434 ให้รวมถึงโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ระหว่างก่อสร้างด้วย โดยบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 434 วรรคสอง จาก “...บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงความบกพร่อง ในการปลูกหรือค้ำจุนต้นไม้หรือกอไผ่ด้วย...” เป็นวรรคสามของบทบัญญัติมาตรา 434 ดังนี้

“...บทบัญญัติที่กล่าวมาในสองวรรคก่อนนั้น ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ระหว่างก่อสร้าง รวมทั้งความบกพร่องในการปลูกหรือค้ำจุนต้นไม้หรือกอไผ่ด้วย...”

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 434 ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน กับในส่วนที่ผู้เขียนเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข

หลักเกณฑ์ที่พิจารณา	มาตรา 434 ตามหลักเดิม	มาตรา 434 ที่ผู้เขียนเสนอให้ปรับปรุงแก้ไข
1. บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบกับ ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด	1. ผู้ครองอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีบทสันนิษฐานความรับผิด (Presumption of fault) 2. เจ้าของอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability)	1. ผู้ครองอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีบทสันนิษฐานความรับผิด (Presumption of fault) 2. เจ้าของอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) 3. ผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง และผู้จำหน่าย อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability)
2. เหตุที่ต้องรับผิด	ก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องหรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ	ก่อสร้าง ดัดแปลงไว้ชำรุดบกพร่องหรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ
3. ช่วงเวลาในความรับผิด	ความเสียหายที่เกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่ได้มีการก่อสร้างไว้เสร็จแล้ว	ความเสียหายที่เกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างที่ได้มีการก่อสร้างไว้เสร็จแล้ว และรวมถึงที่อยู่ระหว่างก่อสร้างด้วย

ผู้เขียนขอเสนอแก้ไข และปรับปรุงมาตรา 434 จากเดิม

มาตรา 434 บัญญัติว่า “ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องก็ดี หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอก็ดี ท่านว่าผู้ครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันมิให้เกิดเสียหายจะนั้นแล้ว ท่านว่าผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงความบกพร่อง ในการปลูกหรือคำจุนต้นไม้หรือกอไผ่ด้วย

ในกรณีที่กล่าวมาในสองวรรคข้างต้นนั้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีกที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วยไซ้ ท่านว่าผู้ครองหรือเจ้าของจะใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้นั้นก็ได้”

โดยขอเสนอแก้ไข และปรับปรุงเป็นดังต่อไปนี้

“ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุที่โรงเรียน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ก่อสร้าง ดัดแปลง วั้ชำรุดบกพร่อง หรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ ผู้ครองโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อป้องกันให้เกิดความเสียหายแล้ว ผู้เป็นเจ้าของจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

บุคคลใดเป็นผู้ออกแบบ ผู้ควบคุมงาน ผู้ก่อสร้าง หรือผู้จำหน่ายทรัพย์สินตามวรรคแรก จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดจากความชำรุดบกพร่องของโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างอื่นในทำนองเดียวกับผู้ครองหรือผู้เป็นเจ้าของตามวรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือวิธีการอันพึงกระทำการเช่นนั้นแล้ว

บทบัญญัติที่กล่าวมาในสองวรรคก่อนนั้น ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงโรงเรียนหรือสิ่งปลูกสร้างที่อยู่ระหว่างก่อสร้าง รวมทั้งความบกพร่องในการปลูกหรือค้ำจุนต้นไม้หรือกอไผ่ด้วย

ในกรณีที่กล่าวมาในสามวรรคข้างต้น ถ้ายังมีผู้อื่นอีกที่ต้องรับผิดชอบในการก่อให้เกิดความเสียหายนั้นด้วย บุคคลซึ่งจะต้องรับผิดชอบไปตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้นั้นก็ได้”